

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamercommissie voor OCW, de heer Bart Jan van Bochove;
aan de minister van OCW, de heer Ronald Plasterk;
aan de minister van VROM, mevrouw Jacqueline Cramer;
aan de minister van LNV, mevrouw Gerda Verburg;
aan degenen die op 2 oktober 2009 aanwezig waren bij het symposium Modernisering Monumentenzorg 'In Vrijheid Gevangen' in Veenhuizen en alle anderen die de monumentenzorg in Nederland een warm hart toedragen.

Assen/Roden, 30 oktober 2009.

Mijnheer de Voorzitter, Excellenties, dames en heren,

op 28 september jongstleden is de Beleidsbrief Modernisering van de Monumentenzorg (MoMo) aangeboden aan de Tweede Kamer, die deze brief binnenkort zal bespreken. In het nieuwe beleid voor monumentenzorg draait het om drie kernpunten. Het eerste is de constatering dat de waarde van een monument mede bepaald wordt door zijn context, de omgeving waarin het is ontstaan. Deze constatering leidt tot de aanbeveling om in het moderne monumentenbeleid meer gebiedsgericht te werk te gaan en cultuurhistorische belangen voortaan mee te laten wegen in de ruimtelijke ordening. Het tweede kernpunt is het voornemen om te komen tot een krachtiger en eenvoudiger regelgeving en het derde, maar zeker niet het minst belangrijke, is het bevorderen van herbestemmingen van monumenten.

Als gedeputeerde in een van de oudst bewoonde gebieden van Noordwest Europa, respectievelijk burgemeester van een extreem monumentenrijke gemeente, zijn wij ons er ten volle van bewust hoe sterk ons cultuurhistorische erfgoed het karakter bepaalt van de omgeving waarin we wonen, werken en recreëren. Daar zitten twee kanten aan. Erfgoed kan zowel ontwikkelingsmogelijkheden beperken, als ontwikkelingsmogelijkheden scheppen. Het vinden van een evenwicht daarin is belangrijk, evenals de borging van dat evenwicht in een goed ruimtelijk ordeningsbeleid. We hebben ervaren dat er erfgoed bestaat waarvoor instandhouden-om-het-instandhouden de enige optie is. Maar we zien ook dat de bouwkundige, financiële en maatschappelijke perspectieven van erfgoed waarvoor een passende vorm van (her)gebruik wordt gevonden, vaak aanmerkelijk beter zijn dan die van erfgoed dat leegstaat. De lijnen die in MoMo worden uitgezet, spreken ons dan ook bijzonder aan.

Vandaar dat wij de voormalige kolonie Veenhuizen, die ruim 100 rijksmonumenten telt in een context van 3000 hectare, op 2 oktober graag beschikbaar hebben gesteld als een landelijk podium waar bestuurders, ambtenaren, architecten, eigenaren en bewoners van monumenten, en alle anderen die net als wij het belang van MoMo onderkennen, elkaar konden treffen. De aanbevelingen die dat heeft opgeleverd en die van belang zijn voor het landelijk debat over de monumentenzorg, bieden wij u hierbij aan.

In Veenhuizen gaan we de komende maanden proberen om de kernpunten uit MoMo en de aanbevelingen uit het symposium alvast zoveel mogelijk toe te passen. Inmiddels zijn er op de drie overheidsniveaus principeafspraken gemaakt over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden. Die houden onder meer het volgende in:

- het rijk gaat, samen met de gemeente Noordenveld en de provincie Drenthe, zorgen voor een 'zelfdragende' organisatie voor ontwikkeling en beheer van Veenhuizen (een NV, BV, stichting of combinatie hiervan), die in 2010 van start gaat. In financieel opzicht houdt dat in dat er een uitvoeringsprogramma komt, dat eind 2010 operationeel moet zijn.
- de provincie Drenthe gaat in het omgevingsbeleid een grote plek inruimen voor cultuur(historie), en neemt Veenhuizen daar nadrukkelijk in mee. Daarnaast wordt Veenhuizen benaderd vanuit de economie. In ruimtelijk opzicht betekent dat, dat er actief gezocht wordt naar passende invullingen op het gebied van landbouw, zorg, toerisme, cultuur, creatieve industrie, kennis en onderwijs;
- de gemeente Noordenveld gaat hetzelfde doen, in samenwerking met de provincie. Eén en ander levert input voor de tijdens het symposium bepleite rijksstructuurvisie. Daar bovenop wordt er in 2010 ruim 3 miljoen geïnvesteerd in de renovatie en herbestemming van Maallust, het voormalige graan- en zuivelverwerkende complex in Veenhuizen, en in een aantal panden daaromheen. Dit gebeurt gedeeltelijk in de vorm van een leer-werk project, zodat hiermee tevens een bijdrage geleverd wordt aan de scholing van jonge mensen op het gebied van renovatie van cultureel erfgoed.

Op 2 oktober hoorden we van diverse kanten: 'Deze dag was te kort. We staan nog maar aan het begin van de nieuwe, gebiedsgerichte invulling van monumentenzorg, dit moet een vervolg hebben'. Wij vinden dat ook. Daarom zijn we graag bereid om Veenhuizen opnieuw, en als het nodig is, structureel, als podium voor de modernisering van de monumentenzorg beschikbaar te stellen.

Met vriendelijke groet,

Hans van der Laan, Burgemeester gemeente Noordenveld;

Rein Munnikma, Gedeputeerde landelijk gebied en cultuur provincie Drenthe.

AANBEVELINGEN

- Zodra de omgeving een grotere rol gaat spelen in het monumentenbeleid, neemt het aantal betrokken partijen, en daarmee het belang van heldere afspraken vooraf, toe. Er is daarom behoefte aan structuurvisies op alle drie de overheidsniveaus - rijk, provincies en gemeentes - waarin de zorg voor monumenten wordt geborgd in het ruimtelijke ordeningsbeleid. Met name de rijksoverheid zal hierin op korte termijn nog een aantal stappen moeten zetten. Om MoMo in de praktijk tot een succes te maken, is het noodzakelijk dat de tijdens het symposium bepleite rijksstructuurvisie snel beschikbaar komt. Een uitvoeringsprogramma op rijksniveau, in de vorm van een AMvB en financiële middelen, is daarbij onmisbaar.
- De gebiedsgerichte insteek van MoMo heeft grote voordelen. Zo kunnen kennisontwikkeling, werkgelegenheid en maatschappelijke versterking voortaan in het monumentenbeleid worden ingebed. Daartegenover staat dat gebiedsgericht werken complexer is en langere trajecten kent dan een meer objectgerichte aanpak. Hoewel incidentele financiering altijd een belangrijke factor zal blijven om nieuwe ontwikkelingen op gang te brengen en te versnellen, neemt het belang van structurele (rijks)financiering als gevolg van MoMo toe. Het onlangs gepresenteerde beleidsvoornemen voorziet daar onvoldoende in.
- Moderne monumentenzorg is niet haalbaar zonder een economische component: er zijn ook investeringen van private partijen nodig. Dat zal alleen gebeuren als de overheid zich een betrouwbare partner toont, die zorgt voor randvoorwaarden en regie. Voor alle drie de overheidsniveaus geldt daarbij 'centraal wat moet, decentraal wat kan'. Het schaalniveau van MoMo betekent dat hier met name voor de provincies een belangrijke (nieuwe) rol is weggelegd. Op dit onderdeel is een aanvulling op het beleidsvoornemen nodig.

IN VRIJHEID GEVANGEN

Contactpersoon: Wim de Bruijn, Projectmanager Ontwikkelingsbureau Veenhuizen, telefoon 0592-388999 / 06-22908597, www.gemeentenoordenveld.nl